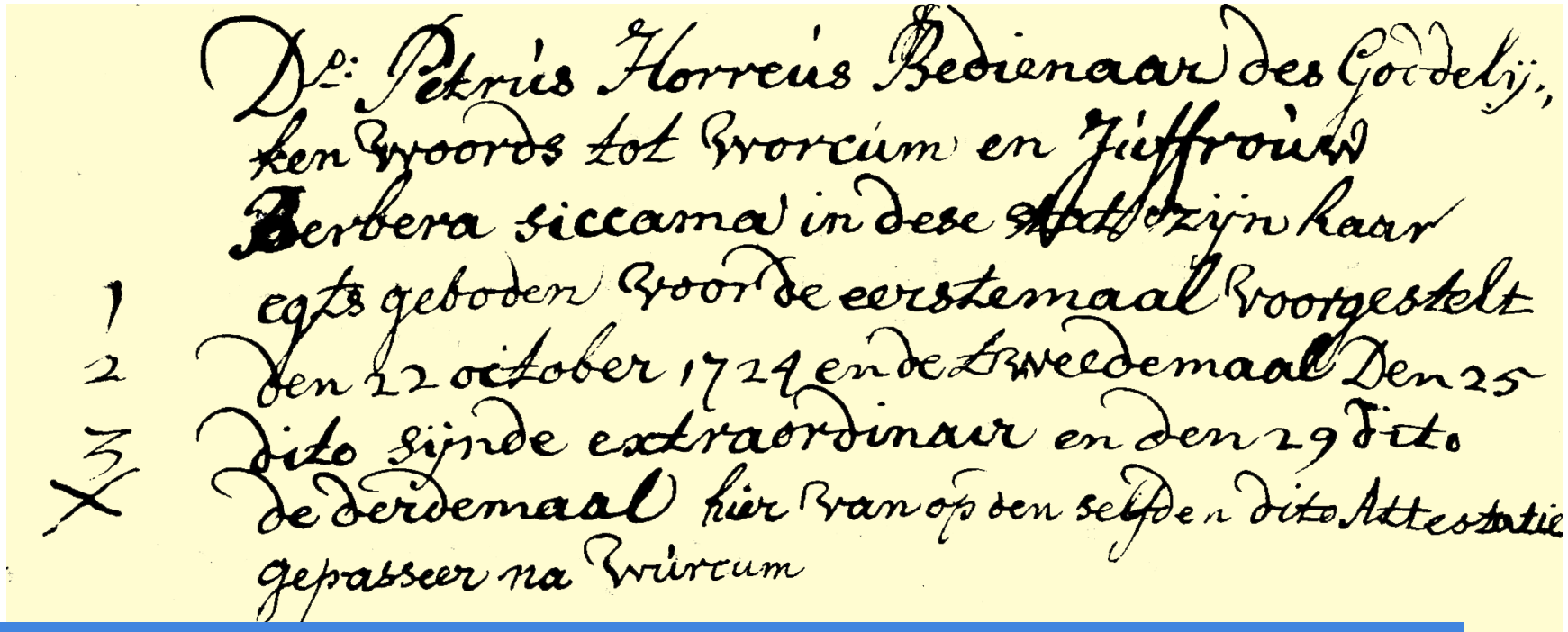

HET NIEUWS VAN TOEN

JANUARI 2023

www.twa2.nl

EDITIE 4

Nog even Petrus en Berbera

ROLAND DE JONG

In het vorige nummer schreef ik dat de zoektocht via Berbera Siccama dood liep. Dit klopte echter niet. Berbera en Petrus Horreus hadden wel een kind. Hetgeen betekend dat de zoektocht zowel via Berbera als Petrus doorloopt. Ook al ga ik Jacobus volgen, iets meer over Berbera en Petrus.

Petrus Horreus voorouders

Petrus (dominee te Waaksens en Kubaard) is de zoon van Ds. Gerardus (ook: Gerrijt) Horreus en Feikjen (ook: Feykjen) Doedes Sineda.

Gerardus, op zijn beurt, is de zoon van Peter Horreus (ook: Horijs en Horrijs) en zijn vrouw Rinske Jellis Bruineel (ook: Bruneel).

De vader van laatst genoemde Peter is Joucke Pieters Hornia die getrouwd was met Rykkien Gerrits de Jongh (ook: Ryckjen Gerrits de Jong)

De vader van Joucke is Piter Piters die in de echtverbonden was met Geertje Dirx.

Joucke van 30 van piter piters

Joucke zoon van Piter Piters

Piter is op zijn beurt weer zoon van Pyter Pyters en Ludu Jouckes.

Pyter en Ludu van 1599

Huwelijk Pyter en Ludu 1599

Deze Pyter kunnen we, voorlopig althans, beschouwen als de stamvader van de Horreussen, maar ook van de Horjussen?

Net als bij Petrus kijken we ook naar de voorouders van zijn echtgenote Berbera Siccama.

Berbera Siccama voorouders

Zij is een dochter van: Abel Douglas Willems Siccama en Dieuwke Johannes Horaty (ook: Horatius.)

Leidt alhier begraven noch de deugdrike Berbera Siccama huisvr: P. Horreus pred. tot worcum der selver iongste dochter old in't 25ste iaar ontslaapen den 30 octobr 1725

Abel (advocaat, schrijver en burger vaandrig) is de zoon van Willem Abels Siccama en Benjamina Archibalds Douglas.

Den 23 ianuary 1704 sterft de eerenfeste en geleerde do: Abelus Douglas Siccama adt: voor den hove van frieslant schriever van een comp: infantery ende borger vaendrick binnen Leeuwarden old en 29 iaer leidt alhier begraven

Dieuwke is de dochter van Johannes Horati (fiscaal en secretaris) en Berber Gravius.

Den 6 april 1732 sterft Djeucke Horaty wedue van wyl: de heer advt Abelus Douglas Siccama old in haar 62 iaar

Benjamina is de dochter van Archibald Douglas (kapitein bij de landmacht) en Geertruydt Wallsdorfer. De hier genoemde Archibald is op zijn 13^e weeskind, zijn oom Aernt van Wolsdorpher (kapitein-luitenant van de Zwitsers) is de currator.

Archibald Douglas' de 13 ier.

Archibald Douglas oud 13 jaar

Den 8 iuny anno 1675 is gesturve Arnolt Walsdorffer captn luitnt over de compe Switsers

Jacobus' Horjus

In 1693 laat Jacobus Horjus zijn kind dopen.

*1693 Den 30 7bris
Laat de L: Burger Sergiant
Jacobus' Horjus Mr: Boekbinder
hinder den kindt doopen
geneamt Frederik.*

1693 Den 3. 7bris Laat Burger Sergiant Jacobus Horjus Mr: Boekbinder een kindt doopen geneamt Frederik. Bovenstaande is terug te vinden in de collectie doop-, trouw-, lidmaten- begraafboeken - Tresoar, Deel: 0257, Periode: 169..., Franeker, archief 28, inventaris-num-mer 0257, 3 september 1693, Doopboek Herv. gem. Franeker.

Helaas is dit de enige Jacobus Horjus die ik heb kunnen vinden. Het meest waarschijnlijk is het dat de achternaam van deze Jacobus anders werd geschreven.

Waarschijnlijk betreft het hier Jacobus Horrius die op 21 maart 1691 te Franeker in het huwelijk trad met Antie Freerx, wonende te Franeker.

Ao 1730 den 12 mai is in den heere gerust de eersame Iacobus Horreus oud burgemeester en boek verkoper tot Franeker oud in syn 63ste iaar en leit alhier begraven.

Drie achternamen voor een persoon.

**DIT SPOOR LOOPT DOOD,
MAAR DE ZOEKTOCHT GAAT DOOR!**

ALGEMEEN POLITIE-BLAD

VAN HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

De officier van justitie te Amsterdam verzoekt opsporing, aanhouding en opzending, van Betje Dorenbosch.

Boven: Algemeen Politie-Blad uit 1868

20 januari 1869 meldt het 'Algemeen Politie-Blad' (achttiende jaargang) het volgende:

ROLAND DE JONG

1248. DORENBOSCH, BETJE, gehuwd met zekeren thans te Hoorn gedetineerden CORNELIS BOEF, oud naar gissing 23 jaren, afkomstig uit Leeuwarden, lengte middelmatig, gestalte gezet, voorhoofd hoog, haar blond en achterwaarts gekamd, wenkbr. blond, oogen blaauw, neus dik, mond gewoon, tanden gaaf, kin rond, aangezicht bol en bleek.

Kleeding: bruin geruite japon, tullen muts, blaauw boezelaar, gewerkte pantoffels.

Tegen haar is, ter zake van diefstal, door de arrond.-regtbank te Amsterdam bevel tot gevangenneming verleend.

VERVALLEN SIGNALEMENTEN

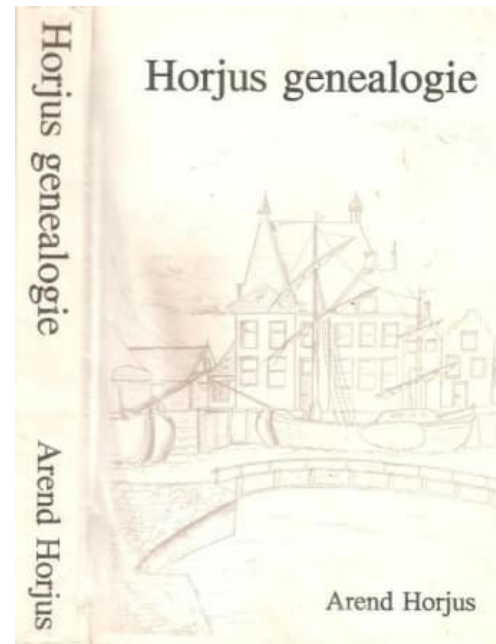
Betje Dorenbosch, vrouw van Cornelis Boef (zie bladzijde 863, no. 1248 van 1868), berigt van de officier van justitie te Amsterdam, van 20 januari.

Na alle waarschijnlijkheid is Betje (= Barteltje) opgepakt en veroordeeld. Ik heb over die veroordeling (nog) niets kunnen vinden.

Over andere veroordeelden zal ik later schrijven. Meer over Barteltje op www.twa2.nl

Verkocht!

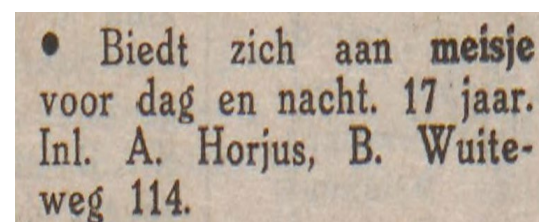
Op een Zuidafrikaanse veilingssite 'BidOrBuy' is op 3 augustus 2021 Horjus Genealogie Deur: Arend Horjus verkocht voor 200 Rand (€ 11.)

Description:

Horjus Genealogie Deur: Arend Horjus
A first edition softcover published by the author in 1993 text in Dutch.

Te Koop! Bij de Boekenmolen in Damwoude is een exemplaar van de Horjus Genealogie te koop voor € 50. Exclusief verzendkosten.

Dragster Courant, 15 september 1950

DONIA

een der oudste geslachten in Friesland

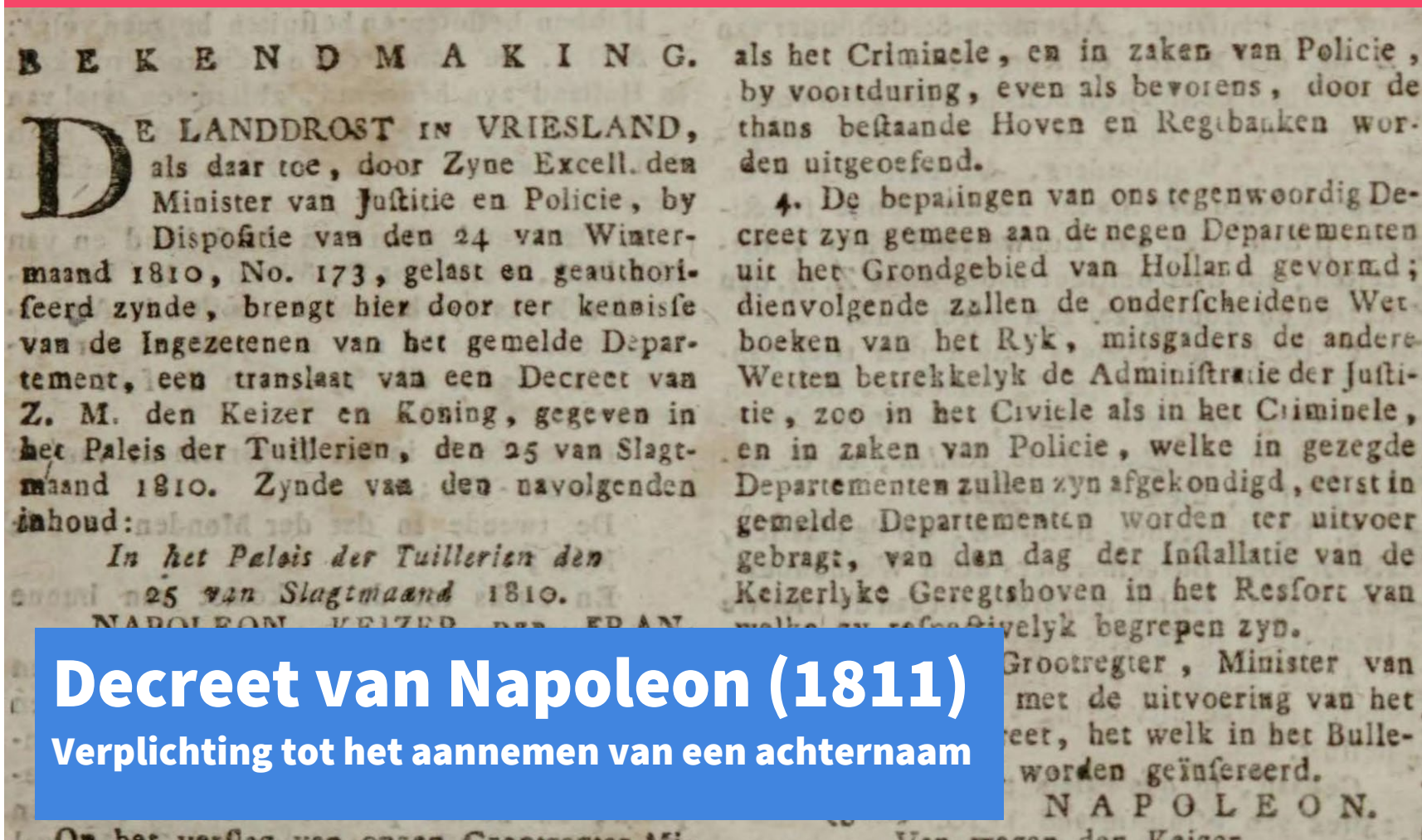

**WINKLER PRINS
1870**

De geschiedenis vermeldt reeds in 1182 een Tjalling Donia als den stichter van het klooster Oudendale bij Lidlum, en in 1348 een Tjaard Donia, die als aanvoerder der Friezen graaf Willem II, later Roomsche-Koning, Aken hielp veroveren. De latere Donia's behoorden echter niet tot hunne afstammelingen, maar tot die van Tjerk Harinxma, die zich Donia noemde, toen hij de stins van deze naam te Oosterend door zijn huwelijk met Auck Donia in bezit kreeg. Van zijne 7 zonen hebben 6 deelgenomen aan den Frieschen burgeroorlog in de 2de helft der 15de eeuw, zoodat men dien den „Donia-oorlog” noemde. Zij waren:

Agge Donia, de oudste. Deze was zeer oplopend en kon niet dulden, dat zijn neef Watse Harinxma te Sloten meer gezag had dan hij, zoodat Agge de partij der Schieringers verliet en zich bij die der Vetkoopers voegde. Door hem en de zijnen, onder aanvoering van Janke Douwma, werd in 1458 Sloten in brand gestoken en Harinxma op zijne stins belegerd. Doch de Schieringers rukten aan tot ontzet, en Donia moest de wijk nemen, terwijl zijn huis te Sloten hem voor altijd ontruikt werd. In 1459 veroverde hij de stins van Jouke Galama te Aekmarijp en beroofde het omliggende land. Aan zijne wreedheid kwam echter een einde, daar 2 vermomde gezellen in 1491 op last van Jarich en Hero Hottinga hem op zijne stins te Oosterend overvielen en gewond naar Hottingahuis te Wommels bragten, waarna zijne stins gesloopt werd. Het schijnt, dat hij zijne overige levensjaren in armoede en ellende heeft doorgebracht. Haring Donia, de tweede zoon. Deze werd in 1455 grietman van Wijmbritseradeel en woonde te Nieuwland op Donia-state. Nadat hij in 1459 vruchteloos Hottinga-huis bestormd had,

werd in 1461 zijne state door de Schieringers geplunderd, zoodat hij eene schuilplaats zocht op de stins van Hepke te Smallebrug. Hij veroverde en versterkte voorts Hiddema-stins op Nieuwland, verzoende zich met zijn vijand Epo a Kee Hottinga, voerde oorlog met de Galama's, veroverde het slot van Janke Douwma te Irnsum, doch sneuvelde in den slag, dien hij dezen leverde bij het klooster Aalsum (1462). Hotse Donia, de derde zoon. Deze werd grietman van Hennaarderadeel in 1453, en nam deel aan de strooptogten der 2 voorgaanden. Benedict Donia, de vierde zoon. Deze nam desgelijks deel aan den burgeroorlog, en zijne stins te Heeg werd door Domme Sjaardema verwoest (1495). Kempo Donia, de vijfde zoon. Deze bewoonde eene stins te Hemelum, en werd in 1462 in een gevecht tegen Ige Galama gedood. Tjerk Donia, de zesde zoon. Deze was gevestigd op Donia-state te Oosterend, ging met zijn broeder tot de partij der Vetkoopers over, en werd in 1462 door Gale Galama van Koudum gevangen genomen.

Decreet van Napoleon (1811) Verplichting tot het aannemen van een achternaam

Decreet van Napoleon "In het Paleis van St. Cloud, den 18 Augustus 1811. Napoleon, Keizer der Franschen, Koning van Italiën, Beschermer van het Rhijnverbond, Bemiddelaar van het Zwitsersch Bondgenootschap. Op het rapport van onzen Groot-Regter Minister van Justitie; Gezien ons Decreet van den 20 July 1808; Onzen Staatsraad gehoord; Hebben wij gedecreteerd en decreteeren het geen volgt:

Art 1.

De genen onzer onderdanen in de departementen van het voormalig Holland, der Monden van den Rhijn, der Monden van de Schelde en van het arrondissement Breda, welke tot dus verre genen vasten familienaam of voornamen hebben gehad, zullen gehouden zijn, zodanigen, in den loop van het jaar der bekendmaking van ons tegenwoordig decreet, aan te nemen, en de opgave daarvan te doen aan den ambtenaar van den civielen staat der gemeente, alwaar zij woonachtig zijn.

Voor ons Maire der Gemeente van Makkum, Canton Bolsward, Arrondissement Sneek, Departement Vriesland, gecompareerd zijnde Marten Sikkes wonende te Makkum, heft dezelve verklaard dat hij heeft de naam Horjus voor familie-naam, en heeft den met ons ondertend den 30 Dec: 1811

Voor ons MAIRE der Gemeente van *MAKKUM*, Canton *Bolsward*, Arrondissement *Sneek*, Departement *Vriesland*, gecompareerd zijnde *Marten Sikkes* wonende te *Makkum*, heeft dezelve verklaard dat hij *heeft* de naam van *Horjus* voor familie-naam, en heeft den met ons ondertend den *30 Dec: 1811*

De aangenomen naam was hierna ook de achternaam van alle kinderen. De naam die een man koos, ging ook over op zijn kinderen en andere afstammelingen in mannelijke lijn. In andere woorden: als je vader of opa van vaderskant nog leefde, kreeg je de naam die hij koos.

Rienck Bockema

Deel 4

H. BAERDT VAN SMINIA

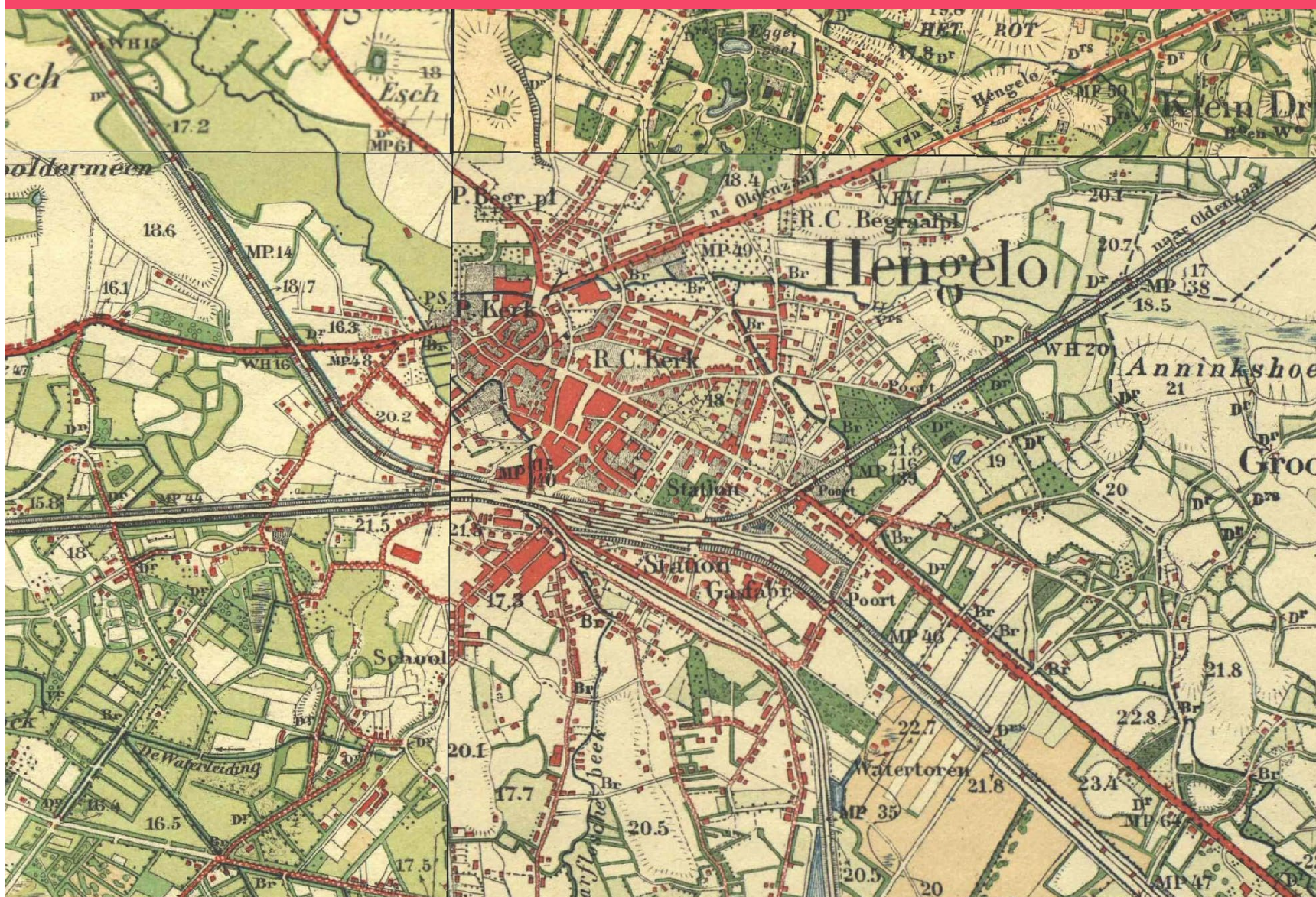
Door deze knevelarijen en andere kwade behandelingen maakten de vreemdelingen zich zoo zeer gehaat, dat er eene algemeene opstand ontstond, en op de plaatsen, waar de Friezen overwinnaars waren, de Hollandsche ambtenaren, die niet dadelijk van partij veranderden voor vijanden van het vaderland verklaard, weggejaagd en hunne bezittingen prijs gemaakt werden. In dit lot deelden in de eerste plaats de Friesche Edelen, door den Graaf hier en daar aangesteld; zij werden uit hunne goederen en huizen verdreven, en bij die gelegenheid ook het huis van BOCKEMA te Sneek verwoest. ALBRECHT wel wetende, dat zoo hij Stavoren verloor, het uitzigt om Friesland te veroveren, geheel verdwenen was, zond een talrijk leger derwaarts, om onder bevel van zijne beide zonen, die stad bezet te houden. Hier kwamen zich verscheiden Friesche Edellieden, vooral Vetkoopers bij hem voegen en op nieuw trouw zweren; zonder twijfel behoorde BOCKEMA onder dit getal.

Toen echter na den gestrengen winter van 1399 op 1400 Hertog ALBRECHT, den uitgeputten staat zijner schatkist bespeurende en de geringe lust opmerkende, welke er bij de Hollandsche Ridderschap en steden bestond, tot het voortzetten van eenen oorlog, waarbij niets dan schade te wachten was, in het voorjaar zijne krijgsbenden uit Friesland terug ontbood, en alleen Stavoren. - nog bezet hield, zaten zij, die om zijne gunst te bejagen, hun vaderland ontrouw waren geworden, in geene geringe verlegenheid. Door den haat en wraakzucht hunner landgenooten vervolgd, moesten zij, ten getale van omtrent vijftig het oord hunner geboorte verlaten, en zich gelukkig rekenen, dat ALBRECHT goedgunstig genoeg dacht om hen eene jaarwedde toe te leggen, tot zoo lang de tijdsomstandigheden, hen zouden veroorloven naar huis terug te keeren. Bij brieven van 5 en 6 September 1400 werden aan de gewezen Baljuwen CAMMINGHA, HEEMSTRA, WALTA en BOCKEMA ieder tweehonderd gulden toegelegd, terwijl anderen geringere sommen bekwamen, zoo als de schoonvader van den laatsten vijftig, en zijne moeder, vijf en dertig guldens. Uit de grootte van die sommen, welke voor den tijd, waarin zij toegestaan werden, waarlijk niet gering kunnen genoemd worden, wanneer men de toenmalige waarde van het geld in aanmerking neemt, valt het gemakkelijk af te leiden, welke aanmerkelijke diensten, de

daarmede begiftigde personen, den Hertog hadden bewezen.

In het volgende jaar werd er tusschen de strijdende partijen een bestand voor zes jaren gesloten, waarbij ALBRECHT de stad Stavoren behield, en tevens ontslagen werd van het onderhoud der meeste Friesche ballingen, die voor het grootste gedeelte verlof kregen in hun vaderland terug te keeren. BOCKEMA bleef echter vooreerst onder de Hollandsche bescherming te Stavoren, daar hij zich voor als nog in zijne oude woonplaats niet scheen te vertrouwen, het duurde wel omtrent een jaar, voor dat hij door zijne stadgenooten naar huis werd gehaald, ik betwijfel het echter zeer of zijne intogt in zijne vaderstad wel zoo luisterrijk is geweest, als die van zijnen achterkleinzoon BOCKE VAN HARINXMA., welke omtrent honderd jaren later plaats had, toen eene juichende menigte alle krachten inspande om hem zoo feestelijk mogelijk te onthalen, trouwens deze had zich ook bij zijne landgenooten vrij wat verdienstelijker gemaakt, dan zijn Hollandsch gezinde voorvader. In hetzelfde jaar (1402) trouwde BOCKEMA zijne dochter His uit aan AGGE HARINXMA van Heeg, die Heerschap van Sneek werd en de stamvader was van de HARINXMA' S van Sneek.

Wordt vervolgd

Topografische kaart (detail) Hengelo rond 1900

HENGELO

Iets over mijn geboorteplaats

ROLAND DE JONG

Het dorp Hengelo ontstond in het kerspel Delden in de buurschap Woolde rond de Hof (te) Hengelo en de daarbij behorende kapel. Tussen circa 1525 en 1530 bouwde Fredrik van Twickelo op zijn Hof Hengelo het Huis Hengelo. Dit werd gesloopt in 1821. Hoewel uit archeologisch onderzoek is gebleken dat er op de plaats waar de gemeente zich nu bevindt al een paar duizend jaar bewoning is geweest, is de gemeente Hengelo pas ontstaan in 1811, hoewel het dorp al in 1802 een eigen dorpsbestuur kreeg.

De oudste bewoners van het gebied dat tegenwoordig de gemeente Hengelo omvat, waren rondtrekkende jagers die omstreeks het einde van de ijstijd (zo'n 14.000 jaar geleden) neerstreken in de beekdalen en woonden in tenten van dierenhuiden. Latere bewoners legden zich toe op landbouw en veeteelt en ze woonden aanvankelijk in schamele ronde hutten.

Rond het jaar 500 woonde een groot deel van de boerenbevolking in deze regio in een woningtype dat later bekend werd als l s hoese: een vroeg boerderijtype dat mens en dier bescherming bood tegen weer en wind. Groepen bij elkaar gebouwde boerderijen rond de essen vormden in de middeleeuwen de zogenaamde marken.

De grondeigenaren hadden er stemrecht in de markevergaderingen, de holtincks, waarin besluiten werden genomen over het gebruik van de woeste markegronden. Het huidige Hengelo omvat (delen van) de marken Woolde, Oele, Driene, Beckum, Hasselo en Tweekelo.

Het dorp Hengelo zelf behoorde tot de marke Woolde met als hoofdhof het Huys te Hengel, waarvan de naam voor het eerst opduikt in een akte uit 1337. Bekende heren van Hengelo waren Frederik van Twickelo en Willem Ripperda. De laatste was meermalen Drost van Twente en ook maakte hij in 1646 deel uit van de afvaardiging uit de Nederlandse gewesten bij de onderhandelingen over de Vrede van Münster, waarmee de Tachtigjarige Oorlog in 1648 tot een einde kwam.

Het zestiende-eeuwse Hengelo was een 'klein en schamel dorp' en daarin zou ook in de volgende eeuw geen verandering komen. Toen de Spanjaarden aan het eind van de zestiende eeuw ook de Twentse regio binnenvielen, waren 'brand en roof' aan de orde van de dag. Met Pasen 1595 vielen 43 Hengelose huizen ten prooi aan de vlammen, ongeveer een derde van het toenmalige dorp. In 1616 kwam het Huis Hengelo in het bezit van het geslacht Ripperda. Unico Ripperda, die in 1625 erfmarkerichter van Woolde, Driene en Oele zou worden, sloopte het oude huis en bouwde er een prachtig kasteel.

De arme boerenbevolking had zich intussen gericht op de verbouw van vlas. De stengels van dit gewas waren geschikt om garen van te spinnen en daarvan stoffen te weven. Het spinnen werd door de vrouwen gedaan en in de wintermaanden werd door de mannen in de weefkamers bij de boerderijen en huizen het 'lijnwaad' geweven, dat later langs de oevers van de beken werd gebleekt.

De Hengelose boeren produceerden meer stoffen dan ze voor eigen gebruik nodig hadden.

Wat ze zelf niet nodig hadden, werd verkocht aan rondreizende opkopers, de zogenaamde linnenreders. In de loop van de achttiende eeuw gingen deze opkopers ook de textielproductie organiseren door beroepswevers in kleine werkplaatsen voor hen te laten werken. Wolter ten Cate (1701-1795) was zo'n Hengelose fabriqueur en hij wordt beschouwd als de grondlegger van de Hengelose textielindustrie. Uit Vlaanderen en Dantzig afkomstige instructeurs legden op initiatief van Ten Cate in Hengelo de basis voor de productie van bontgoed en damast. De Hengelose wevers zouden specialisten worden op het gebied van deze hoogwaardige textielproducten.

Tijdens de Franse overheersing (1795-1813) werd Hengelo op 1 mei 1802 een zelfstandige gemeente, bestaande uit het dorp Hengelo en een aangrenzend deel dat werd aangeduid met Veldzijde. Ook het dorp Beckum maakt sindsdien deel uit van de nieuwe gemeente. De eerste maire was de plaatselijke fabriqueur Jan Dijk. Het Huys te Hengelo wisselde in de achterliggende eeuwen vele malen van eigenaar en was in het begin van de 19e eeuw ernstig in verval geraakt. Uiteindelijk werd het in 1830 afgebroken. Twee jaar later werd de jonge Mr. Bartholomeus baron Sloet tot Oldhuis al op 24-jarige leeftijd benoemd tot burgemeester van de ruim 3000 inwoners tellende gemeente.